

тупа: http://www.mogileviro.by/sites/default/files/data/materialy_otdelov/info/docum/2013/concept_informat2020.pdf.

2. Переподготовка руководящих работников и специалистов, имеющих высшее образование. Специальность: 1-40 05 71 Программное обеспечение автоматизированных библиотечно-информационных систем. Квалификация: Инженер-программист [Электронный ресурс] : ОСРБ 1-40-05 71–2014. – Утв. и введ. в действие Постановлением Министерства образования Респ. Беларусь от 16.06.2014г. № 78. – Минск, 2014. – 25 с. – Режим доступа: http://nihe.bsu.by/images/cnpo/Standart_1-40_05_71.pdf.

3. Типовой учебный план переподготовки [Электронный ресурс] : Специальность: 1-40 05 71 Программное обеспечение автоматизированных библиотечно-информационных систем. Квалификация: Инженер-программист. – Зарегистрировано в ГУ «Республиканский институт высшей школы» 19.06.2014 г., № 25-13 / 593. – Режим доступа: http://nihe.bsu.by/images/cnpo/Plan_1-40_05_71.pdf.

4. Хекхаузен, Х. Психология мотивации достижения / Х. Хекхаузен ; пер. с англ., ред., вступ. ст. Ю. Е. Зайцевой. – СПб. : Речь, 2001. – 240 с.

5. Стрелкова, И. Б. Мотивация достижения в системе формирования профессионализма преподавателей колледжей/вузов / И. Б. Стрелкова // Aplikované vědecké novinky – 2012 : materiály VHI mezinárodní vědecko-praktická konference, Praha, 27 červenců–05 srpna 2012 roku. – Díl 6. Pedagogika / šéfredaktor Z. Černák ; náměstek hlavního redaktor A. Pelicánová ; zodpovědný za vydání J. Štefko. – Praha : Publishing House «Education and Science», 2012. – S. 22–27.

В. В. Шунейка, старшы выкладчык
кафедры беларускай філалогіі
і сусветнай літаратуры,
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
культуры і мастацтваў

ЛІНГВІСТЫЧНАЯ ПАДРЫХТОЎКА БУДУЧАГА СПЕЦЫЯЛІСТА-БІБЛІЯТЭКАРА

Змены ў грамадскім жыцці краіны, маштаб і шматнакіраванасць, шматузроўненасць пераўтварэнняў прад'яўляюць новыя патрабаванні да выпускнікоў ВНУ культуры, і ў прыватнасці да спецыялістаў у галіне бібліятэказнаўства і бібліяграфіі.

Спецыялісты з вышэйшай адукацыяй закліканы скласці культурную эліту нацыі, уяўляючы сабой эталоны яе адукаванасці, выхаванасці і маральнасці, закліканы фарміраваць і паглыбляць культурнае асяроддзе, найважнейшае месца ў якім

займае моўнае асяроддзе. Па маўленчых паводзінах чалавека мяркуюць аб узроўні яго адукаванасці, выхаванасці, аб асаблівасцях яго асобы. Маўленне чалавека – неад’емная частка яго іміджу, знешняя праява яго ўнутранай абаяльнасці. Калі прафесійная падрыхтоўка спецыяліста накіравана на паглыбленае засваенне пэўнай сферы чалавечай дзейнасці і, тым самым, вычляненне гэтай дзейнасці ў агульнай структуры дынамічнага свету, то моўная падрыхтоўка накіравана на цэласнае, інтэгральнае ўспрыняцце гэтага свету. Любы носьбіт мовы павінен добра арыентавацца ў разнастайных, але натуральных грамадскіх сферах – сямейнай, сацыяльна-палітычнай, эканамічнай, прафесійнай і інш. – і як член сям’і, і як грамадзянін, і як працаўнік. Наколькі паспяхова і глыбока людзі, якія маюць зносіны ва ўсіх гэтых сферах, разумеюць сітуацыі, у якіх яны знаходзяцца, у якой ступені валодаюць моўнымі сродкамі для перадачы дадзеных сітуацый, у такой ступені і будуць эфектыўнымі іх зносіны.

Акрамя валодання сукупнасцю навучова-прадметных ведаў, уменняў і навыкаў, выпускнік павінен быць здольны прымяніць іх на практыцы. У гэтым выпадку можна гаварыць пра прафесійную кампетэнцыю. Кампетэнцыю, але не кампетэнтнасць: апошняя дасягаецца толькі ў сукупнасці з шэрагам (разам з прафесійнай) кампетэнцый, такіх, як камунікатыўная, камп’ютарная, мультымедычная і інш. Чым большай колькасцю кампетэнцый, якія пашыраюць вобласць прафесійнай свядомасці, валодае спецыяліст, тым больш упэўнена ён будзе вытрымліваць канкурэнцыю, тым больш стабільнай і плённай будзе яго прафесійная дзейнасць.

Камунікатыўная кампетэнцыя сёння разглядаецца як абавязковы складнік прафесійнага майстэрства спецыялістаў як тэхнічнага, так і гуманітарнага профілю. Камунікатыўная кампетэнцыя забяспечвае паспяховасць ажыццяўлення асноўных задач зносінаў і самарэалізацыі асобы і выражаецца ў валоданні лінгвістычнымі ўменнямі, прытрымліванні спецыфічных сацыяльна-культурных норм маўленчых паводзінаў [2].

Менавіта камунікатыўная кампетэнцыя дапамагае выпускніку-бібліятэкару, які знаходзіцца ў пастаянных зносінах з іншымі людзьмі, арганізуе і накіроўвае іх дзейнасць, поўнасцю рэалізаваць свае прафесійныя мэты. Камунікатыўная кампетэнцыя – не толькі патрабаванне дня, але і абавязковая ўмова пас-

пяховай прафесійнай дзейнасці. Больш за тое, гэта сродак самаразвіцця асобы студэнта, будучага спецыяліста, гэта спосаб далучэння да прафесійнай і агульначалавечай культур, кампанент сацыяльных сувязяў і адзін з паказчыкаў інтэлігентнасці [3].

Якасная моўная падрыхтоўка спецыялістаў з універсітэцкай адукацыяй – бібліятэкараў і менеджараў, спевакоў і рэжысёраў – вельмі важная для іх прафесійнага росту, для дзейснага ўдзелу ў жыцці сучаснага грамадства, для стварэння асновы яго развіцця (у процівагу дэградацыі, падзенню ўзроўню культуры насельніцтва, распаўсюджанню эрзац-культуры, што праяўляюцца ў апошнія дзесяцігоддзі ў грамадстве).

Для таго, каб мова для чалавека стала надзейным і гнуткім інструментам камунікацыі, неабходна ведаць будову і правілы яе функцыянавання. Сістэма мовы, як і правілы яе выкарыстання, складаная, але гэта ёсць выражэнне складанасці свету, у якім мы жывём.

Курс «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» чытаецца на ўсіх факультэтах БДУ культуры і мастацтваў у адпаведнасці з прынцыпамі сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі студэнтаў у вышэйшай навучальнай установе, прызнаннем у сучасным грамадстве беларускай мовы найгадоўнейшым інструментам інфармацыйнага ўздзеяння, а таксама адной з састаўных частак беларускай нацыянальнай культуры. Аднак трэба заўважыць, што дадзеная дысцыпліна вывучаецца толькі ў першым семестры першага курса (28 аўдыторных гадзін, форма кантролю – залік). Думаецца, гэта не зусім мэтазгодна, таму што: 1) на жаль, усё больш студэнтаў прыходзяць ва ўніверсітэт з нізкай лінгвістычнай падрыхтоўкай, таму трэба, перш за ўсё, ліквідаваць прабелы ў школьных ведах па агульнаадукацыйным прадмеце «Беларуская мова»; 2) названы курс, як відаць з назвы, грунтуецца на прафесійнай лексіцы, якую студэнты-першаккурснікі яшчэ не ведаюць. Як бачым, вучэбны курс «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» яўна недастатковы ні па ахопе часу навучання ў ВНУ, ні па выдзеленых для яго гадзінах.

Калі звярнуцца да вопыту і практыкі суседніх краін, то можна ўбачыць, што ў Расіі сучасныя ўніверсітэцкія праграмы ўключаюць, незалежна ад абранага студэнтам кірунку ў навучанні (гуманітарнага, прыродазнаўчага ці тэхнічнага), прадметы, звязаныя з вывучэннем роднай мовы. Гэта, перш за ўсё, такая вучэбная дысцыпліна, як «Руская мова і культура маўлення», а

таксама курсы на выбар студэнта – «Стылістыка», «Рыторыка», «Пісьмовае маўленне», «Дзелавое маўленне», «Маўленчы этыкет» і інш. [1, с. 89]. У праграме курса «Руская мова і культура маўлення» для ўсіх нефілалагічных спецыяльнасцяў [4] мы можам ўбачыць, што колькасць аўдыторных гадзін 68, а форма кантролю – экзамен. Думаецца, такі падыход больш лагічны, паколькі кампетэнцыі, якія фарміруюцца дысцыплінай, з’яўляюцца інструментальнымі, інакш кажучы патрабуюць адпрацоўкі і кантролю ў працэсе аўдыторных заняткаў, а экзамен як форма кантролю ведаў больш аб’ектыўны і наглядны паказчык валодання лінгвістычнай (камунікатыўнай) кампетэнцыяй.

У сувязі з гэтым хочацца ўнесці некалькі прапановаў для складання вучэбнай праграмы па ўдасканаленні лінгвістычнай падрыхтоўкі студэнтаў ВНУ культуры наогул і спецыялістаў у галіне бібліятэказнаўства ў прыватнасці:

1) моўныя курсы ва ўніверсітэце павінны выкладацца на працягу ўсіх гадоў навучання (а не толькі на першым курсе, як зараз);

2) на першым курсе павінен быць агульны курс беларускай мовы, які дазволіць ліквідаваць у студэнтаў школьныя прабелы ў ведах (без гэтага далейшае сур’ёзнае вывучэнне мовы немагчымае, а таксама ўскладняецца працэс навучання ў цэлым па самых розных прадметах);

3) на другім курсе павінен выкладацца лінгвістычны курс «Беларуская мова і культура маўлення», які будзе ўключаць звесткі па тэорыі маўленчай дзейнасці, стылістыцы, рэдагаванні, тэорыі тэксту, рыторыцы, культуры маўлення;

4) у адпаведнасці са спецыфікай выбранай спецыяльнасці і тэрмінам навучання на наступных курсах павінны быць уведзены такія вучэбныя дысцыпліны, як «Беларуская мова (прафесійная лексіка)», «Дзелавое маўленне (пісьмовае і вуснае)», «Пісьмовае навуковае маўленне і афармленне навуковых работ» і інш.

Такім чынам, ва ўмовах наспелай неабходнасці мадэрнізацыі адукацыі, мэтай якой з’яўляецца прафесійная капетэнтнасць спецыяліста, асаблівую ўвагу трэба ўдзяліць фарміраванню камунікатыўнай кампетэнцыі студэнта, найважнейшым складнікам якой з’яўляецца моўная падрыхтоўка. Усе вышэйназваныя меры будуць спрыяць актыўнаму развіццю асобы студэнта, паглыбленню камунікатыўнай культуры і зробіць істотны ўнёсак

у павышэнне прафесійнага ўзроўню будучага спецыяліста-бібліятэкара.

1. Бушенев, Н. Лингвистическое образование – всем студентам! / Н. Бушенев // Высшее образование в России. – 2005. – № 11. – С. 89–91.

2. Исаева, Т. Е. Классификация профессионально-личностных компетенций вузовского преподавателя / Т. Е. Исаева // Педагогика. – 2006. – № 9. – С. 55–60.

3. Исаева, Т. Е. Совершенствование содержания лекции в вузе в ракурсе формирования коммуникативной компетенции специалиста / Т. Е. Исаева // Русский язык и культура: духовное и нравственное начало в преподавании гуманитарных дисциплин в техническом вузе: Труды Всероссийской науч.-практ. конф. – Ростов н/Д: РГУПС, 2007. – С. 66.

4. Русский язык и культура речи: примерная программа дисциплины [Электронный ресурс] / О. Н. Григорьева [и др.]. – Режим доступа: <http://www.edu.ru/db/portal/spe/progs/hf.08.htm>.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУИМ